

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windenergie Alblasserwaard provincie Zuid-Holland

Advies over reikwijdte en detailniveau van het omgevingseffectrapport

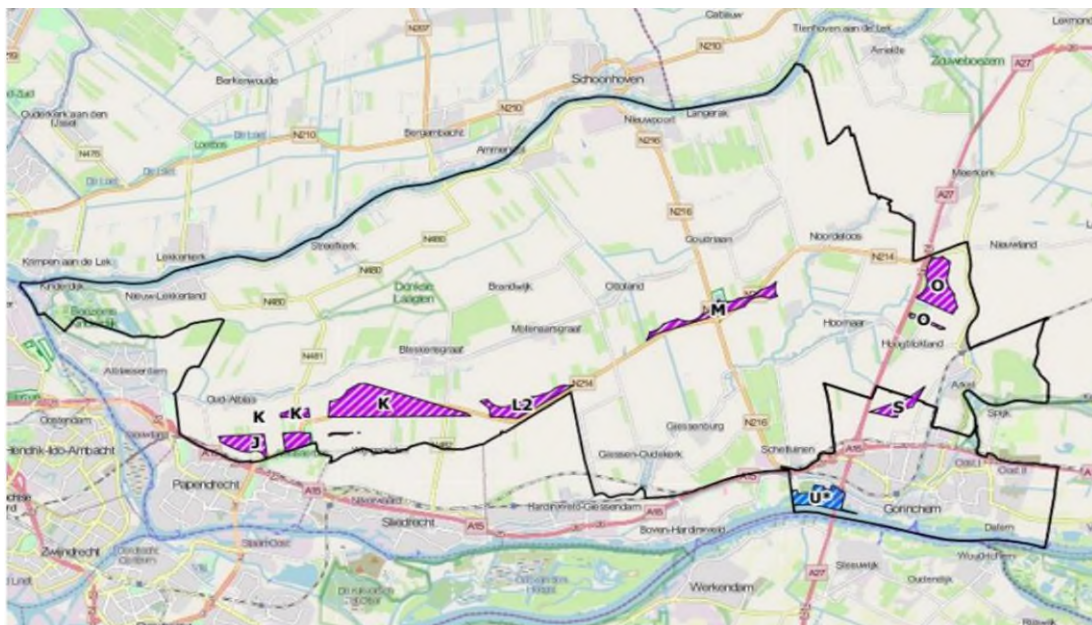
28 oktober 2024 / projectnummer: 3836

1 Advies voor de inhoud van het OER

De provincie Zuid-Holland wil in haar omgevingsverordening de locaties voor windenergie in de RES¹-regio Alblasserwaard vastleggen. Er is ruimte nodig voor 389 Terrajoule (TJ) per jaar aan windenergie. Dit zijn ongeveer 7 tot 11 windturbines, afhankelijk van de grootte. Voordat over de locaties besloten wordt, worden de milieugevolgen onderzocht in een nog op te stellen Omgevingseffectrapport (OER). De provincie Zuid-Holland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'Commissie') gevraagd te adviseren over de inhoud hiervan.

De Commissie wijst er volledigheidshalve op dat het oorspronkelijke onderzoeksvoorstel van de provincie Zuid-Holland van 14 mei 2024 behalve op windturbines ook ingaat op andere onderwerpen voor het OER. De provincie heeft aan de Commissie laten weten dat dit niet meer het geval is en dat deze onderdelen zijn uitgesteld.²

Figuur 1: voorstel windlocaties Alblasserwaard (zes zoeklocaties en bestaande windlocatie Avelingen).
Bron: NRD.

Essentiële informatie voor het OER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het OER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de omgevingsverordening voor de windlocaties Alblasserwaard het OER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- **Doel:** beschrijf voor Alblasserwaard duidelijk hoeveel energie de windturbines moeten leveren, en hoe dit zich verhoudt tot de al vergunde windturbines bij de Grote Haar.
- **Belemmeringenkaart en kansrijke zoekgebieden:** maak een overzichtelijke en navolgbare kaart van de plekken waar nu al duidelijk is dat geen windturbines mogelijk zijn. Maak

¹ Regionale Energiestrategie.

² De NRD bevat, naast het voornemen omtrent windenergie Alblasserwaard en beleid kleine windturbines, ook andere ontwikkelingen die leiden tot wijzigingen van het provinciale omgevingsbeleid: ruimtelijk voorstel, Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied, Beleid kleine windturbines, Duurzaam Energiesysteem en vastleggen RES-gebieden. De provincie Zuid-Holland heeft aan de Commissie echter laten weten deze later in een apart mer-traject uit te werken.

dan een kaart waar de kansrijke zoekgebieden op zijn aangegeven ('longlist').
Onderbouw vervolgens met duidelijke (milieu)informatie hoe gekomen is tot de uiteindelijke lijst ('shortlist') van zes zoeklocaties én bestaande windlocatie Avelingen.

- **Leefomgevingsalternatief naast andere alternatieven:** de provincie Zuid-Holland wil de milieueffecten vergelijken van verschillende combinaties van zoekgebieden gericht op de afgesproken RES-doelstellingen voor windenergie. Zij stelt voor om alternatieven te onderzoeken die gericht zijn op bescherming van het landschap, netcapaciteit en de bestuurlijke voorkeur van de gemeenten Gorinchem en Molenlanden. De Commissie kan zich hierin vinden maar adviseert óók een leefomgevingsalternatief te onderzoeken met zo min mogelijk geluidhinder en slagschaduw op woningen, en lage veiligheidsrisico's.
- **Milieuevolgen en doelbereik:** vergelijk de milieuevolgen van de alternatieven en het voorkeursalternatief met de referentiesituatie. Laat zien in hoeverre het energiedoel wordt behaald en welke besparingen dit geeft op broeikasgasemissies.
- **Voorkeursalternatief:** een navolgbare onderbouwing van het voorkeursalternatief. Geef helder aan welke milieukeuzes zijn gemaakt.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het OER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het OER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het OER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Omgevingsrapport Herziening Omgevingsbeleid 2025 (14 mei 2024), hierna NRD genoemd. Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

De beschreven milieuevolgen dienen te passen bij het detailniveau van het besluit. Bij de daadwerkelijke procedure om windturbines te realiseren dienen dan ook (op onderdelen) de milieuevolgen concreter en duidelijker te worden onderzocht.

Aanleiding OER

De wijziging van het provinciaal omgevingsbeleid (visie, programma en verordening) stelt kaders voor project-mer-(beoordelings)plichtige projecten zoals weergegeven in bijlage V van het omgevingsbesluit. In dit geval betreft het de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark (categorie C2). Verder is er kans op significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Vandaar dat een plan-MER wordt opgesteld.

Beleid hogere, kleine windturbines

De provincie Zuid-Holland wil daarnaast lokale ondernemers in de provincie meer ruimte geven voor plaatsing van hogere, kleine windturbines. Deze windturbines zijn nu al mogelijk buiten bestaand stads- en dorpsgebied tot 15 meter ashoogte. Het plan is om deze te verhogen tot 30 meter ashoogte (tiphoogte ongeveer 50 meter). Doordat de provincie heeft besloten om de keuze daarover door te schuiven, zal dit nu geen onderdeel uitmaken van de aanpassing van de verordening, van de OER en daarmee van dit advies. De Commissie vindt het wel van belang dat de cumulatieve milieueffecten (zoals leefomgeving, natuur en landschap) van de nu hogere, kleine windturbines alsmede de hoge windturbines van Alblasterwaard waarover nu geadviseerd wordt in beeld komen. Zij adviseert daarom nadrukkelijk om cumulatie mee te nemen in het latere OER voor het beleid hogere, kleine windturbines.

Middelgrote windturbines

De gemeente Molenlanden wil enkel en alleen ‘het Molenlandse deel van locatie S’ aanwijzen als door de provincie Zuid-Holland te onderzoeken windgebied. Daarnaast wil ze voor verdere invulling van de RES 1.0 windopgave inzetten op ‘45 meter hoge’-windturbines op bedrijventerreinen binnen het bestaand stads- en dorpsgebied. De Commissie merkt op dat deze wens (en de uitwerking daarvan) niet is beschreven in de voorliggende NRD. Tijdens het startgesprek is door de provincie aangegeven dat de gemeente Molenlanden hier zelf nader onderzoek naar gaat doen, waarmee de gewenste invulling geen onderdeel uitmaakt van dit OER en de daarop gebaseerde besluitvorming.

Locatiebezoek

De Commissie heeft op 24 september 2024 het plangebied bekeken. Voorafgaand aan het locatiebezoek is er met vertegenwoordigers van de provincie en andere RES-partijen een startgesprek geweest. Hierbij heeft de provincie het plan toegelicht en hebben de werkgroepleden van de Commissie vragen gesteld over de NRD.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland – besluit over de wijziging van de omgevingsvisie en omgevingsverordening. Indien een wijziging van het omgevingsprogramma nodig is, is Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ook bevoegd gezag.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3836 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond, doel en besluitvorming

2.1 Achtergrond en doel windturbines Alblasserwaard

In de huidige provinciale omgevingsverordening is locatie Avelingen (locatie U op figuur 1) op basis van de afspraken in de RES 1.0 Alblasserwaard³ opgenomen. De wens van gemeenten Gorinchem en Molenlanden is echter om locatie Avelingen te laten vervallen. Reden is dat dit zoekgebied op 500 meter afstand ligt van woongebieden. In een bestuursovereenkomst tussen de provincie, het Rijk, het Waterschap Rivierenland en de gemeenten Gorinchem en Molenlanden, is in 2023 daarom afgesproken dat er een verkenning wordt uitgevoerd naar reële en haalbare alternatieven voor Avelingen. Indien die er zijn, zal Avelingen verwijderd worden uit de provinciale omgevingsverordening.

In de NRD is aangegeven dat de RES-regio Alblasserwaard ondanks de wens van beide gemeenten om af te zien van locatie Avelingen, vast wil houden aan het RES-bod van 1.150 TJ per jaar⁴. Hiervan is 389 TJ nog te realiseren aan windenergie. Dit komt overeen met de jaarproductie van 7-11 nieuwe grote windturbines. Deze opgave aan energieopwek komt bovenop de opwek van het bestaande windpark Giessenwind en die van het nog te realiseren

³ [Opgewekt! Regionale Energie Strategie 1.0. Regio Alblasserwaard. \(molenlanden.nl\)](http://www.commissiener.nl)

⁴ Met een verhouding van 51% zonnepanelen op dak en 49% windenergie.

windpark Groote Haar in de Ablasserwaard.⁵ Hiervoor zijn de vergunningen al verleend maar er loopt nog een rechterlijke procedure tegen Groote Haar.

Het doel van het OER is daarmee om zoeklocaties voor windenergie te onderzoeken, af te wegen en de nieuwe voorkeurslocatie(s) in de provinciale omgevingsordering op te nemen, waarmee wordt voldaan aan dit RES 1.0 bod.

De Commissie adviseert deze voorgeschiedenis duidelijk in het OER over te nemen. Geef in het OER ook aan wat de totale opgave voor Ablasserwaard is als windpark Groote Haar niet wordt gerealiseerd. Vermeld daarbij of de doelstelling van 389 TJ (aanvullende opwek) dan omhoog gaat.

Bestuurlijke voorkeur en mogelijke bijdrage middelgrote windturbine in de toekomst

De Commissie leest uit de verslagen en besluiten van de gemeenteraden dat er al een duidelijke regionale voorkeur (gemeenten Molenlanden en Gorinchem) is voor de invulling van de windopgave in het RES-bod. Dit is om de windturbines in zoekgebied 'S' te realiseren. Deze locatie ligt zowel in de gemeente Gorinchem als Molenlanden. De gemeente Molenlanden wil enkel en alleen 'het Molenlandse deel van locatie S' aanwijzen als door de provincie Zuid-Holland te onderzoeken windgebied. Daarnaast wil ze voor verdere invulling van de RES 1.0 windopgave inzetten op '45 meter hoge'-windturbines op bedrijventerreinen binnen het bestaand stads- en dorpsgebied. De Commissie merkt op dat deze wens (en de uitwerking daarvan) niet in de NRD staat. Tijdens het startgesprek is door de provincie aangegeven dat de gemeente Molenlanden hier zelf nader onderzoek naar gaat doen, waarmee de gewenste invulling geen onderdeel uitmaakt van dit OER en de daarop gebaseerde besluitvorming. Geef in het OER aan wat dit kan/moet betekenen voor het doel van 389 TJ/jaar.

2.2 Beleidskader

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is en of het project/plan kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en implementatie daarvan in nationale regelgeving
- Klimaatakkoord
- Omgevingswet
- De (status van de) landelijke windturbinebepalingen na het vervallen van het activiteitenbesluit
- Beleid NOVEX gebied Groene Hart
- Provinciale Omgevingsvisie en programma (zoals de Module energietransitie)
- Zuid-Hollandse Omgevingsverordening
- Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving⁶
- Kwaliteitskaart provincie Zuid-Holland
- RES 1.0 Ablasserwaard

⁵ [Groote Haar | Gemeente Gorinchem](#)

⁶ <https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/22910/uitvoeringsagendargbl2019.pdf>

2.3 Te nemen besluiten

Onderbouw in het OER welke besluiten nodig zijn voor de realisatie van deze plannen. In de NRD is aangegeven dat de procedure voor de omgevingseffectrapportage wordt doorlopen voor wijziging van het omgevingsbeleid (aanpassing provinciale omgevingsvisie, programma energie en de omgevingsverordening). Tijdens het locatiebezoek is echter aangegeven dat waarschijnlijk alleen een aanpassing van de provinciale omgevingsverordening nodig is, aangezien het voornemen naar verwachting past binnen de huidige provinciale omgevingsvisie en het omgevingsprogramma Energie.

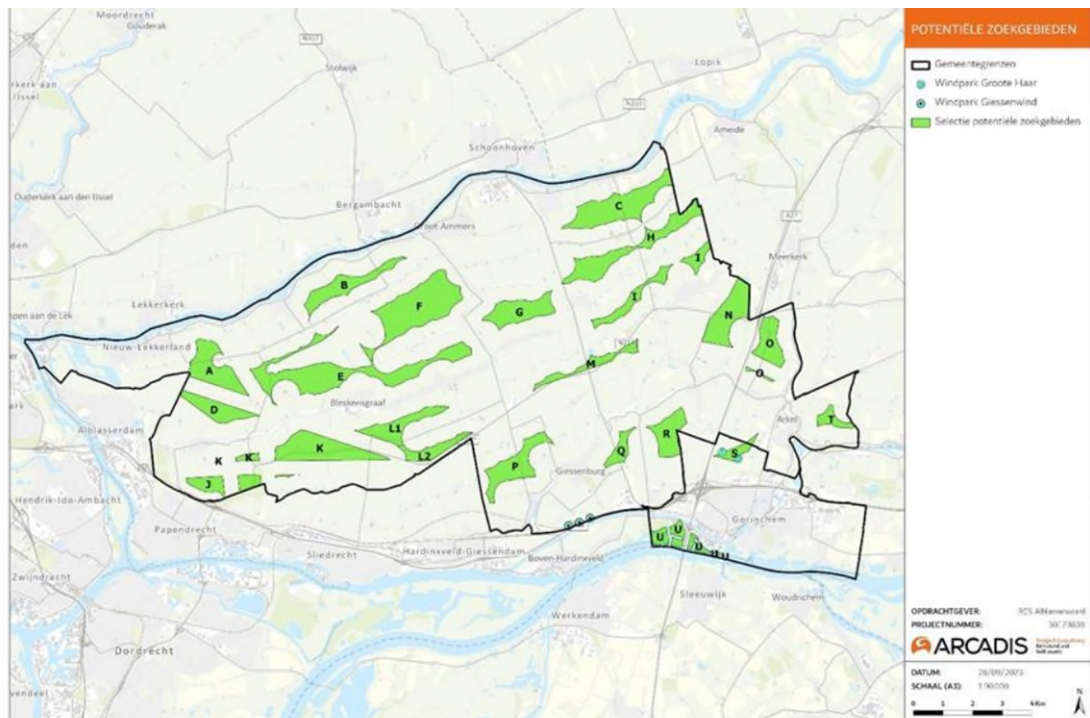
Daarnaast zullen mogelijk andere besluiten genomen worden voor de realisatie van de voornemens. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Stappenplan, voorgenomen activiteit, alternatieven en referentie

3.1 Van belemmeringenkaart naar kansrijke zoekgebieden voor windenergie Alblasserwaard, ‘actualisatie longlist’

De RES-regio heeft al een technisch haalbaarheidsonderzoek⁷ laten uitvoeren voor bepaling van kansrijke zoekgebieden in de regio (de NRD noemt deze ‘potentiële alternatieve zoekgebieden’). In deze studie is een selectie van harde belemmeringen gehanteerd zoals die voor Natura 2000-gebieden, externe veiligheid, geluidhinder et cetera. Hieruit zijn aanvankelijk 48 zoekgebieden naar voren gekomen. Door een aanvullende eis van minimaal 3 windturbines per zoekgebied (in verband met een haalbare financiële exploitatie) resteren uiteindelijk 21 zoekgebieden. Deze selectie wordt in de NRD en het haalbaarheidsonderzoek de ‘longlist’ genoemd. Per zoekgebied is een inschatting gemaakt van mogelijk te realiseren windturbines (aantal en vermogen).

⁷ Gebiedsbreed onderzoek alternatieve windlocaties RES Alblasserwaard, Arcadis 25 oktober 2023.

Figuur 2: overzicht van de 21 potentiële zoekgebieden. Bron: Gebiedsbreed onderzoek alternatieve windlocaties RES Alblasserwaard Arcadis, 25 oktober 2023

De Commissie vindt dat dit onderzoek een belangrijke en waardevolle stap is in het trechteringsproces. Ze ziet echter dat de harde belemmeringen niet zonder meer goed in beeld zijn gebracht. Het gaat om de volgende punten:

- De keuze om alle Natura 2000-gebieden en de 80 meter daaromheen (om overdraai van windbladen te vermijden) als harde belemmering te zien, ongeacht de (on)gevoeligheid van de specifieke natuurwaarden met instandhoudingsdoelstellingen voor windturbines. Indien deze Natura 2000-gebieden gevoelig zijn dan is meteen ook externe werking⁸ relevant. Anderzijds is Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk Zuid niet gevoelig voor windenergieopwek omdat dit gebied geen instandhoudingsdoelstellingen heeft voor vogels of meervleermuis.⁹ Dit gebied behoeft op voorhand niet op deze grond af te vallen.
- De keuze om kerngebieden van beschermde soorten die wél gevoelig zijn voor windenergie (vogels en vleermuizen) niet op te nemen als harde belemmering. Als op voorhand aannemelijk is dat windturbines in deze gebieden (kunnen) leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding dan kan dit geen kansrijk zoekgebied zijn. De Omgevingswet staat verslechtering van de staat van instandhouding van soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (vleermuizen) namelijk niet toe.

⁸ Met 'externe werking' worden ontwikkelingen buiten een Natura 2000-gebied bedoeld die negatieve gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied. Ontwikkelingen buiten het gebied (bijvoorbeeld een barrière tussen broedgebieden en voedselgebieden van vogels) kunnen soms grotere negatieve effecten hebben dan ontwikkelingen binnen het gebied.

⁹ Dit is in Nederland de enige vleermuissoort die betrokken wordt bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden. Deze soort geldt als beperkt gevoelig voor windturbines.

De Commissie adviseert om de 'longlist' te actualiseren op basis van bovenstaande opmerkingen.¹⁰ Geef duidelijk aan:

- wat dit betekent voor de begrenzing en geschiktheid van de 21 potentiële zoekgebieden;
- of dat dit leidt tot nieuwe gebieden;
- of gebieden (moeten) afvallen.

3.2 Nadere selectie van zoekgebieden (van 'longlist naar shortlist')

In de NRD staat : *'De lijst met alternatieve zoekgebieden is vervolgens getrechterd op basis van door de gemeenteraden van Gorinchem en Molenlanden vastgestelde uitgangspunten, provinciaal beleid en andere belemmeringen, zoals landschappelijke kwaliteiten, cultuurhistorie, intensief weidevogelgebied en NNN-gebied. Uit deze verkenning kwam een shortlist met zes mogelijke windlocaties verspreid over de RES-regio Alblasserwaard.'*¹¹ Dit proces is ook nader toegelicht bij het locatiebezoek en startgesprek op 24 september 2024.

De Commissie merkt op dat de bovengenoemde lijst met vastgestelde uitgangspunten en criteria duidelijk zijn te volgen.¹² Echter de consequenties hiervan per zoekgebied (wel/niet geschikt en waarom) zijn nog niet vermeld in de NRD. Er is wel een apart onderzoek uitgevoerd door Stuurgroep RES Alblasserwaard en de colleges van Gorinchem en Molenlanden. In dit onderzoek is per zoekgebied een onderbouwing gegeven voor het al dan niet opnemen ervan op de gemeentelijke shortlist.¹³

Beschrijf de overgebleven zoekgebieden op de shortlist en laat ze op een gedetailleerde kaart zien. Laat per zoekgebied ook duidelijk zien wat de minimum en (theoretische) maximumcapaciteit (aantallen en opwekvermogen) per afgebakend zoekgebied is.

Milieu-informatie per zoekgebied

De Commissie vindt het van belang dat per zoekgebied duidelijk en navolgbaar is waarom dit is afgefallen, of juist onderdeel uitmaakt van de 'shortlist'. Zij adviseert daarom dit in het OER per zoekgebied te onderbouwen (zoals het bovenstaand genoemde uitgevoerde onderzoek van de RES Alblasserwaard) en per gebied te komen tot een globale milieuscore voor leefbaarheid, natuur en landschap. Daaruit volgt onder andere of een zoekgebied, kansrijk, niet kansrijk of kansrijk te maken is. Laat daarbij van de overgebleven zoeklocaties (zes locaties plus Avelingen) duidelijk zien wat de milieuverschillen tussen de gebieden zijn. Dit is ook van belang om te komen tot goede alternatieven (zie paragraaf 3.3)

De Commissie merkt daarnaast op dat bijna alle voorkeurslocaties op de shortlist ten noorden van de N214 zijn gesitueerd terwijl de noordkant (in het centrale deel van het gebied) qua landschap, natuur en cultuurhistorie een hoge waarde kent. Het is de Commissie niet duidelijk waarom het aangrenzende gebied vlak langs de directe zuidkant van de weg is weggefallen als potentiële locatie voor windturbines. De Commissie beveelt aan om de

¹⁰ Waarbij gebruik kan worden gemaakt van de openbaar beschikbare gevoeligheidskaarten van vogels voor windenergie. Zie <https://www.sovon.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/energietransitie/windenergie-gevoeligheidskaart>

¹¹ Pagina 17 van de NRD.

¹² [Document Molenlanden – Bijlage 3 Gemeentelijke uitgangspunten windverkenning RES Alblasserwaard – iBabs Publieksporaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

¹³ [Nadere omschrijving van mogelijke zoeklocaties voor windenergie in de Alblasserwaard \(notubiz.nl\)](#)

maatvoering/omvang van deze locaties te heroverwegen, of om de beweegreden voor de keuze toe te lichten.

3.3 Alternatieven windenergie Ablasserwaard

Het doel van alternatieven en varianten in het OER is om te onderzoeken of de gestelde doelen daarmee zijn te behalen en daarbij te onderzoeken welke milieueffecten ontstaan bij elk alternatief. Daarmee kan het bevoegd gezag een weloverwogen keuze maken voor een zoekgebied op basis van goede milieu-informatie.

De Commissie adviseert in de alternatieven meer ruimte voor opstellingen van turbines te reserveren dan het energiedoel (389 TJ per jaar, zie hoofdstuk 2 van dit advies). Mogelijk vallen later namelijk nog (enkele) windturbines binnen een of meerdere zoekgebieden af, bijvoorbeeld vanwege belemmeringen of bestuurlijke keuzes. Door deze werkwijze is sprake van een realistisch doelbereik per alternatief.

In de NRD zijn verschillende alternatieven voorgesteld. Deze alternatieven kunnen bestaan uit verschillende combinaties van zoekgebieden, namelijk:

- **Basisalternatief:** onderzoek naar de zes mogelijke windlocaties verspreid over de RES-regio Ablasserwaard.
- **Voorkeursvolgorde gemeenten:** onderzoek naar de voorkeursvolgorde van de windlocaties vanuit de gemeenten om het RES-bod te realiseren.
- **Landschappelijke inpassing:** onderzoek naar hoe vanuit het perspectief van landschap de locaties het beste uitgewerkt kunnen worden.
- **Haalbaar en betaalbaar (netcapaciteit):** onderzoek naar hoe vanuit het perspectief van de netwerkcapaciteit de locaties het beste uitgewerkt kunnen worden.

De Commissie adviseert om het 'basisalternatief' te laten vervallen aangezien dit een vergelijking van de zoekgebieden onderling lijkt te betreffen. Zij adviseert om in een tussenstap de zoekgebieden op hoofdlijnen tegen elkaar af te wegen. De Commissie heeft hierover advies gegeven in paragraaf 3.2 van dit advies. De andere alternatieven sluiten goed aan op de mer-methode dat alternatieven onderscheidend van elkaar zijn en verschillende keuzemogelijkheden weergeven. Licht de keuze van de alternatieven en de overwegingen daarbij in het OER toe.

De Commissie vindt het daarnaast essentieel óók een '**leefomgevingsalternatief**' te onderzoeken, waarbij er zo min mogelijk hinder van windturbines is. Kijk naar (combinaties van) zoekgebieden die leiden tot zo min mogelijk geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheidsrisico's.

3.4 Voorkeursalternatief

Presenteer in het OER het eindresultaat dat de voorkeur heeft en waarvoor de omgevingsverordening wordt aangepast. Vermeld de (milieu)afwegingen en de optimalisaties die bij het voorkeursalternatief zijn gemaakt. Vergelijk de milieueffecten met die van de onderzochte alternatieven. Dit maakt aan besluitvormers, belanghebbenden en omwonenden

duidelijke welke overwegingen over de milieverschillen tussen de alternatieven de voorkeurskeuze hebben beïnvloed.

3.5 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Beschrijf ook de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied, en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten zoals windpark Groote Haar¹⁴ en gebiedsontwikkeling Groote Haar van de gemeente Gorinchem.

4 Bestaande milieusituatie (referentie) en milieugevolgen

In de NRD is in paragraaf 3.2 en bijlage 1 aangegeven welke milieuaspecten worden onderzocht en ook al (globaal) met welke diepgang. De monitor Leefomgeving¹⁵ wordt als basis gebruikt voor de milieubeoordeling, maar ook is voor het thema windenergie een vertaling gemaakt naar een specifiekere beoordeling¹⁶.

De Commissie geeft in onderstaand hoofdstuk in aanvulling op de NRD adviezen hoe de bestaande milieusituatie en milieugevolgen van de alternatieven en het voorkeursalternatief in beeld moeten worden gebracht. De beschreven milieugevolgen dienen te passen bij het detailniveau van het besluit. Bij de daadwerkelijke procedure om windturbines te realiseren dienen dan ook (op onderdelen) de milieugevolgen concreter en duidelijker te worden onderzocht.

Neem verder bij de beschrijving van de milieugevolgen de volgende algemene richtlijnen in acht:

- Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de milieugevolgen van de alternatieven zijn bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in de bepaling.
- Maak per milieuthema duidelijk hoe de beoordelingsschaal zich verhoudt tot de referentiesituatie. Hanteer onderscheidende klasse-indelingen, zodat de verschillen duidelijk zichtbaar worden. Indien een kwantitatieve beoordelingsschaal niet mogelijk is, geef dan een duidelijke en navolgbare beschrijving hoe de kwalitatieve beoordeling tot stand is gekomen (onderbouwing expertbeoordeling).
- Beschrijf apart de milieugevolgen in de aanleg- en gebruiksfase.
- Laat duidelijk zien of de vastgestelde doelen worden gehaald.

¹⁴ Tijdens het locatiebezoek is toegelicht dat er nog een bezwaar en beroepsprocedure loopt bij de Raad van State.

¹⁵ Pagina 21 van de NRD.

¹⁶ Pagina 33 en 34 van de NRD.

4.1 Energie en klimaat

Een goede afweging ontstaat wanneer de (negatieve) milieueffecten kunnen worden vergeleken met de duurzame energieproductie (positieve effecten). In de NRD is aangegeven dat het effect op duurzame energieopwekking in beeld wordt gebracht. De Commissie adviseert om zowel de jaarlijkse elektriciteitsproductie als de vermeden emissies broeikasgassen in beeld te brengen. Geef dit zowel voor de individuele zoekgebieden als voor de alternatieven weer. Wanneer alternatieven (sterk) verschillen in totale energieopbrengst adviseert de Commissie om de kwantitatief meetbare milieueffecten (zoals vogelslachtoffers, aantal woningen binnen contouren) per op te wekken kWh te presenteren. Daardoor zijn alternatieven goed met elkaar te vergelijken.

4.2 Leefomgeving

De Commissie heeft de volgende adviezen over de milieuaspecten geluid, slagschaduw en externe veiligheid.

Geluid en slagschaduw

Bij de beoordelingscriteria wordt verwezen naar de plan-MER Module Energietransitie¹⁷ waarin richtafstanden van zoekgebieden / windturbines tot woningen van 300, 500 en 1000 meter worden aangehouden. Dat zijn zinvolle criteria om de impact van geluid en slagschaduw te onderzoeken. Maak om de milieueffecten te bepalen duidelijk vanaf welke punten (grens zoekgebied, mogelijke windturbineposities) deze afstanden worden gehanteerd om de effecten te beoordelen (aantal woningen binnen deze afstanden). Geef een toelichting op de keuze voor en (milieu)betekenis van deze afstanden.

Onderzoek kwalitatief of er cumulatie van geluid optreedt met andere bronnen (verkeer/industrie, bestaande windparken).

Maak een ruwe gevoeligheidsanalyse om te onderzoeken of het beperken van een deel van een zoekgebied leidt tot een forse milieuwinst en (dus) een betere score voor dat betreffende gebied of alternatief.

Externe veiligheid

Wanneer industrieterrein Groote Haar wordt ontwikkeld is het van belang om de externe veiligheid ten gevolge van de nabij dit terrein te plaatsen windturbines te onderzoeken op de wijze zoals voorgesteld in de NRD. Laat daarbij zien welke consequenties de plaatsing van windturbines kan hebben voor de invulling van het gebied met bedrijven.

4.3 Natuur

In de NRD is aangegeven dat de beïnvloeding op Natura 2000-gebieden en overige Natuurnetwerk Nederland gebieden (NNN) kwalitatief en kwantitatief wordt onderzocht. De

¹⁷ [4. Effectanalyse zoekgebieden zon en wind - Milieueffectrapportage Module Energietransitie - Provincie Zuid-Holland](#), paragraaf 4.5

Commissie adviseert om eerst een inperking te doen van de natuurwaarden die gevoelig zijn voor windturbines (door sterfte, barrière werking en/of aantasting leefgebied). Feitelijk gaat het alleen om vogels en vleermuizen.

Andere natuurwaarden kunnen negatief beïnvloed worden door ruimtebeslag maar de oppervlakte daarvan is relatief beperkt, wat schuifruimte/ecologische inpassing in de regel mogelijk maakt.¹⁸ Wel dient het OER na te gaan of sprake kan zijn van een (tijdelijke) toename van stikstofdepositie of tijdelijke verdroging (onderbemaling) in de aanlegfase. Beschrijf dan de gevolgen en de wijze waarop ontoelaatbare gevolgen voorkomen kunnen worden.

In onderstaande paragraaf geeft de Commissie verschillende adviezen voor de beschrijving van de gevolgen voor natuur (vogels en vleermuizen). De gevolgen dienen steeds ook in cumulatie te worden beoordeeld, waaronder het bedrijventerrein Groote Haar en andere (grote en kleine) windturbines (huidig beleid).

4.3.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Noem de Natura 2000-gebieden (in ieder geval vogelrichtlijngebieden) die per locatie beïnvloed kunnen worden door windturbines, rekening houdend met externe werking. Schat per locatie de gevolgen per gebiedsoortcombinatie in als gevolg van sterfte, barrièrewerking en/of aantasting leefgebied. Ga na in hoeverre uitgesloten kan worden dat (ook cumulatief) de 1%-norm van natuurlijke sterfte wordt overschreden.¹⁹ Indien overschrijding niet kan worden uitgesloten geef dan aan wat dit kan betekenen voor de instandhoudingsdoelstellingen. Hou daarbij ook rekening met de actuele situatie en trends (soort bevindt zich boven/onder het doel). Indien significante gevolgen niet uitgesloten kunnen worden dan adviseert de Commissie om de dan benodigde Passende beoordeling voor het VKA als bijlage toe te voegen in het OER.²⁰

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Geef aan in hoeverre windturbines in het NNN geplaatst kunnen worden, en zo nee of ook overdraai en externe werking uitgesloten kan worden.²¹ Ga na in hoeverre ruimtebeslag plaatsvindt en zo ja wat dit betekent voor de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden²² van het NNN. Houd ook rekening met andere effecten waaronder slagschaduw, geluidsbelasting en eventuele (tijdelijke) gevolgen in de grondwaterstand. Als (na mitigatie) aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden niet kan worden uitgesloten ga dan na of het beschermingsregime voor het NNN in de

¹⁸ In het NNN dient wel rekening te worden gehouden met overdraai (vaste jurisprudentie).

¹⁹ Deze norm wordt gebruikt om aan te geven hoeveel extra sterfte een populatie per jaar kan dragen, zonder dat dit leidt tot een achteruitgang van de populatie. De norm wordt bepaald door te kijken naar 1 procent van de natuurlijke sterfte (als gevolg van bijvoorbeeld ziekte of predatie) in een populatie. Blijven de (cumulatieve) aanvaringslachtoffers per jaar onder deze 1 procent, dan wordt aangenomen dat dit niet leidt tot aantasting van het instandhoudingsdoel van de wespandief. Deze norm is ook bevestigd door Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

²⁰ Als die wel uitgesloten kunnen worden dan kan mogelijk een (vormvrije) voortoets volstaan. In een voortoets mogen echter geen mitigerende maatregelen worden betrokken.

²¹ Het NNN kent in de provincie Zuid-Holland op grond van de Omgevingsverordening geen externe werking maar indien het bij externe werking leidt tot mogelijk aanzienlijke milieugevolgen dan dienen die wel in het OER te worden beschreven.

²² Beheertypen en de daarbij betrokken doelsoorten.

omgevingsverordening moet worden doorlopen. Neem de NNN-toets voor het VKA met inbegrip van uitwerking van de compensatieopgave dan op als bijlage bij het OER.

4.3.2 Soortenbescherming

Beschrijf de gevolgen voor vogels en vleermuizen en hou rekening met externe werking. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de eerder genoemde gevoeligheidskaarten (voetnoot 10). Bij vogels dient rekening te worden gehouden met de broedfunctie van een gebied en de functie als foerageergebied en slaappleats/rustplaats voor vogels in het trek en winterseizoen. Bij vleermuizen dient naast vaste verblijfsplaatsen ook rekening te worden gehouden met foerageerroutes. Kwantificeer de effecten waar mogelijk, waaronder in ieder geval de additionele sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte.

Betrek hierbij ook de actuele staat van instandhouding (Svl) van vogels en vleermuizen. Bij een matig of zeer ongunstige Svl kan immers worden verwacht dat de veerkracht niet voldoende is op verslechtering van de Svl uit te sluiten. Dit aspect is mogelijk speciaal relevant voor weidevogels waaronder de grutto²³. Ga na of negatieve gevolgen voor de Svl met inbegrip van mitigerende maatregelen zijn uit te sluiten. Houd ook rekening met cumulatie (en dus cumulatieve additionele sterfte) waarbij de Commissie adviseert rekening te houden met bestaande en geplande windparken binnen een straal van ten minste 30 km rond het windpark.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

De Alblasserwaard is een gebied met hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarde. Het landschap, met veenontginningen, belangrijke watergangen en linten en vele monumentale objecten, is kwetsbaar. Hoewel de meeste monumenten zich aan de linten bevinden zijn er historische windmolens en archeologische erfgoed in het landschap. Kinderdijk (UNESCO werelderfgoed) ligt zes km van de meest westelijke voorkeurslocatie. De geambieerde windturbines vragen daarom om een zeer zorgvuldige inpassing met maatwerk.

De Commissie adviseert de effecten op het landschap, erfgoed en archeologie zo gedetailleerd mogelijk in beeld te brengen. Sluit daarbij aan op de bepalingen vanuit de provinciale omgevingsverordeningen op landschap. Zij adviseert om door middel van voorbeeldvisualisaties de effecten in beeld te brengen. Denk daarbij aan visualisaties vanaf belangrijke (recreatieve) routes, cultuurhistorische belangrijke objecten en zichtlijnen bijvoorbeeld vanuit de dorpen.

Gebruik de analyses ook in een HIA (Heritage Impact Assessment) en neem de conclusies van het HIA op in het OER. Benoem daarin ook de (mogelijke) mitigerende maatregelen op die genomen kunnen worden om de effecten te minimaliseren.

²³ Deze soort neemt jaarlijks met circa 3,6 procent af. De Europese Commissie is deze zomer gestart met een inbreukprocedure om ervoor te zorgen dat lidstaat Nederland navolging geeft aan de in Europese richtlijnen vastgelegde beschermingsregels.

5 Leemten in kennis en samenvatting

5.1 Leemten in milieu-informatie

Laat zien over welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

5.2 Samenvatting van het OER

De samenvatting is het deel van het OER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren het plan en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de (milieu)argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen OER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ruwan Aluvihare BA. MDip LA

ir. Peter van der Boom MA

mr. drs. Peter Glas (voorzitter)

Tom Ludwig MA (secretaris)

ing. Rob Vogel

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Omgevingsverordening provincie Zuid-Holland.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project C2, oprichting van een windpark. Een MER is ook nodig omdat mogelijk effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Initiatiefnemer besluiten

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3836](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

